

Styrkede overgange

Erfaringsopsamling fra syv projekter om overgangen
fra børnehave til SFO og skole

Indhold

SIDE 3

Indledning

SIDE 4

INSPIRATION

12 måder at arbejde med overgange på

SIDE 8

PROJEKT I HOLBÆK KOMMUNE

Sammenhæng og inklusion

SIDE 10

PROJEKT I GLADSAXE KOMMUNE

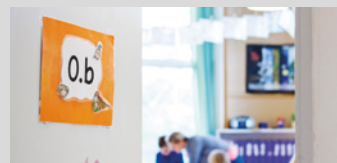
Intensiverede overdragelsesforløb for udsatte børn

SIDE 12

PROJEKT I HJØRRING KOMMUNE

Overgangsmarkører som trædesten fra dagtilbud til skole

SIDE 14

PROJEKT I ODSHERRED KOMMUNE

Styrkede overgange mellem dagtilbud og skole

SIDE 16

PROJEKT I AABENRAA KOMMUNE

Fokus på skoleudsættelse

SIDE 18

PROJEKT I DRAGØR KOMMUNE

Den røde tråd

SIDE 20

PROJEKT I HJØRRING KOMMUNE

En glad skolestart

SIDE 22

Mere om metoden

Indledning

Det er en vigtig tid for børn, når de skal gå fra at være børnehavebørn til at starte i SFO og i skole. Overgangen kan på den ene side være spændende og lidt svær for både børn og voksne og på den anden side være en tid, der byder på mange muligheder for at udvikle sig.

På dagtilbuds-, fritids- og skoleområdet er der en stigende opmærksomhed på, hvor afgørende det er, at børnene oplever gode overgange fra børnehave til SFO og skole, og flere tager initiativ til et styrket fagligt samarbejde.

I denne publikation samler Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) op på de erfaringer, som seks kommuner har gjort med at styrke overgangene og bygge bro mellem børnehave, SFO og skole.

De seks kommuner har fået midler til i alt syv projekter fra en pulje på 3 millioner kroner, som Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling afsatte i 2016.

EVA har på foranledning af ministeriet fulgt projekterne undervejs, ydet støttet til kommunernes implementering og samlet op på de erfaringer, som kommunerne har gjort i forbindelse med projektet. Det er disse erfaringer, som EVA videregiver her til inspiration for andre kommuner.

Målgruppe

Publikationen henvender sig til ledere, medarbejdere, konsulenter og personale i den kommunale forvaltning, som arbejder med at skabe sammenhængende og lærerige forløb for børnene i overgangen fra børnehave til SFO og skole.

Sådan har vi gjort

Publikationen bygger på en række interviews med de nøglepersoner, som har gennemført de syv projekter i de seks kommuner. EVA har interviewet personale i kommunens forvaltning samt ledere og medarbejdere i børnehave, SFO og skole. I alt 42 interviews er blevet gennemført, primært som fokusgruppeinterviews.

EVA har gennemført to interviewrunder – én i februar 2016 om kommunens praksis inden de pågældende projekter om overgange, og én i september 2016 om erfaringerne med indsatserne. I forbindelse med analysen af det enkelte projekt har EVA haft fokus på at fremhæve de aktiviteter og erfaringer, som kan være inspirerende for andre.

Flere kommuner har gennemført evalueringer af projekterne senere i projektperioden, som kan supplere denne publikation.

Det finder du i publikationen

I den første del giver vi et samlet overblik over 12 måder at arbejde med overgange på, der går igen i de seks kommuner. Overblikket bygger på en systematisk analyse af de første 21 interviews. I den anden del har vi samlet de seks kommuners erfaringer med de syv forskellige overgangsprojekter. Denne del bygger på de afsluttende 21 interviews om erfaringerne med indsatserne. Overskrifterne i de syv kapitler er projekternes officielle navne.

12 måder at arbejde med overgange på

Der er 12 måder at arbejde med overgange på, som går igen, når man ser på den generelle praksis i de 6 kommuner, som er med i denne undersøgelse. Læs her om, hvad kommunerne typisk gør for at skabe sammenhæng mellem børnehave, SFO og skolen, og find ny inspiration til styrkede overgange.

1

Fælles pædagogisk grundlag

Overgange fra børnehave til SFO og skole kan styrkes, ved at kommunen eller områdedistriktet har formuleret et fælles pædagogisk grundlag for overgangen og har vedtaget en fælles praksis. Det pædagogiske grundlag beskriver de fælles værdier og de strategier og metoder, man anvender. Fx er det her, man kan definere skoleparathed – om det fx handler om børnenes personlige og sociale udvikling eller faglige kompetencer, eller om det er læringsmiljøet, som er i fokus. Det pædagogiske grundlag kan også beskrive det pædagogiske grundsyn i børnehave, SFO og skole. Et pædagogisk grundsyn kan fx være, at børn skal opleve at høre til i et fællesskab, blive anerkendt for deres personlighed og få mulighed for at udvikle sig, og at børn lærer gennem leg. De medarbejdere og ledere, der er med til at udforme det pædagogiske grundlag, får et godt indblik i hinandens faglighed og kultur.

2

Didaktisk pædagogik i børnehaverne

Nogle børnehaver arbejder med en pædagogik, som er mere struktureret og didaktisk orienteret, og som minder om den pædagogiske tilgang i skolen. Det gør de, blandt andet fordi de gerne vil forberede børnene på den tilgang, de kommer til at møde i skolen, så børnene får en blidere overgang til skolen. Børnehaverne betragter den didaktiske pædagogik som en vej til at arbejde med læringsmål, som de mener, er relevante i forbindelse med forberedelsen af børnene til den næste læringsarena, og læreplanstemaerne ses som en mulighed for at arbejde mere direkte med det næste niveau af læring for de store børn. Børnehaverne er dog meget opmærksomme på, at der er forskel på læreplanstemaer og fag.

3

Forberedelse i børnehaven

Mange børnehaver forbereder børnene til skolen ved at danne såkaldte storbørnsgrupper. Børnehaverne arbejder med børnenes personlige og sociale udvikling og deres selvforståelse som de store og kommende skolebørn og øver mere konkrete faglige kompetencer, som børnene skal bruge i skolen. Nogle af fokus-punkterne i arbejdet med de store børn findes også i arbejdet med de små, men mere intensivt i forbindelse med de store.

Den personlige og sociale udvikling handler blandt andet om at gøre børnene så selvhjulpne og selvstændige som muligt, så de i højere grad kan klare sig selv uden de voksne. Der arbejdes fx med, at børnene skal have kompetencer, som kan hjælpe dem til at lære fx at kunne gøre sig umage og øve sig i noget, der er svært, lytte og bevare koncentrationen, være interesseret i at lære og være bevidst om, at man lærer. Der arbejdes også med børnenes resurser, så de bliver opmærksomme på, hvad de er gode til. Børnene lærer også at kunne begå sig i en gruppe, fx at turde sige noget i en forsamling, udskyde deres egne behov og tage imod en kollektiv besked. Det handler også om,

hvad det vil sige at være en god ven, at tage ansvar for andre og at kunne samarbejde. I et samarbejde kan børnene lære, at det ikke nødvendigvis er den, man leger godt sammen med, som man arbejder godt sammen med om en opgave.

De faglige kompetencer, der øves i børnehaven – fx når en læsevejleder eller matematiklærer kommer på besøg – er ofte relateret til læsning, skrivning, matematik og engelsk, fx at kunne alfabetets lyde og talrækken eller kende de geometriske former. De skolelignende aktiviteter har ofte en legende karakter. Forældrene kan også opfordres til at læse med deres børn. Desuden er der eksempler på, at man efterligner skoledagens struktur, så der er klokkeslæt for aktiviteter, og man har aktiviteter, som ligner skolens (opgaver, lektier), og man vænner børnene til klasserumsledelse (fx at række fingeren op, lytte og være stille, komme op til tavlen osv.). Der kan også være fokus på, at børnene i højere grad skal opleve en aktivitet som obligatorisk, og pædagogerne kan tale med børnene om, hvordan det er at gå i skole.

4

Besøg på skolen for børn og forældre

At give børn og forældre en god introduktion til, hvad det vil sige at gå i skole, og vænne dem til stemningen på skolen og de nye rammer gør man mange steder noget ud af for at gøre overgangen så god som mulig. Det kan være, at børnehavebørnene er med i nogle undervisningstimer i børnehaveklassen, de ser, hvordan frikvartererne foregår, og de får måske lektier for. Alternativt kan børnehavebørnene have fælles aktiviteter med børnehaveklasseeleverne som fælles kunstprojekter, lege eller sociale arrangementer. For at børn og forældre skal lære skolens fysiske rammer at kende, er der ofte også rundvisninger på skolen, andre gange får børnehavebørnene lov til at låne skolens faciliteter som fx gymnastiksalen, det pædagogiske læringscenter, læserummet, teaterummet eller legepladsen.

5

Gode sociale relationer

At der er en god relation blandt de børn, der skal starte i skole, deres forældre og kommende pædagoger og lærere, er også en måde at gøre overgangen god på for børnene. Det er almindeligt udbredt med besøg hos hinanden, både af de skolestartende børn i skolen – som nævnt under punkt 4 – og af børnehaveklasseleder i børnehaverne. Ofte besøger man hinanden igennem længere tid, fx fra et par måneder op til sommerferien, hvor man deltager i hinandens praksis. En anden vej mod gode sociale relationer er fælles arrangementer som lege- eller idrætsdage, koloni eller sociale arrangementer. Det kan fx være en grill-aften med kommende klassekammerater og deres forældre eller en afskedsfest i daginstitutionen for de kommende skolebørn, hvor børnehaveklasselederen er inviteret. Af og til bruges der også digitale hjælpemidler, hvor de kommende klassekammerater skyper og facetimer med hinanden.

6

Videndeling om børnene

Det er almindelig praksis, at der deles viden om barnet både mellem fagpersonerne og mellem fagpersoner og forældre. Det sker fx på formelle overleveringsmøder, via overleveringsskemaer eller mere uformelt, når en pædagog fra børnehaven besøger skolen sammen med børnene. Ofte er der kutyme for, at børnehaven, når den overleverer viden om barnet, fokuserer på styrker og resurser – fx at pædagogerne skriver, at barnet bedre kan koncentrere sig, hvis bestemte forudsætninger er til stede, i stedet for at skrive, at barnet ikke kan koncentrere sig. I forbindelse med overleveringen ses der ofte også på, om der er tilgange og metodikker, som har virket i daginstitutionen, der kan føres videre, så der er den samme tilgang til barnet, når det starter i skolen. Der kan også være såkaldte udviklingssamtaler med forældre i børnehaven, hvor de aftaler, hvad de skal fokusere på i perioden op til skolestart.

7

Opbygning af velfungerende skoleklasser

En velfungerende klasse med et godt socialt liv er en vigtig forudsætning for en god skolestart. Derfor gøres der flere steder meget ud af, at de nye skoleklasser sammensættes godt, så der fx er en ligelig fordeling af piger og drenge og fokus på andelen af børn med særlige behov. Der tages også hensyn til forældrenes ønsker, ligesom man også sammen sætter klasserne på baggrund af den viden, som skolen har fået om børnenes sociale relationer fra SFO og daginstitution på de overleveringsmøder, der er, men også i forbindelse med de besøg hos hinanden, som er gået forud for børnenes skolestart. Når børnene er startet i klassen, arbejder nogle børnehaveklasseledere videre med at opbygge de sociale relationer gennem aktiviteter som fx teambuilding. Det kan også være, at børnehaveklasselederne bruger den viden om barnet, de får fra SFO og børnehave, til at være særligt opmærksomme på de børn, som måske har sværere ved at finde legekammerater eller er tilbageholdende af natur. De kan fx foreslå en legekammerat, som har samme interesse, eller gøre andre børn opmærksomme på noget, som barnet er god til.

8

Information om skolen til forældrene

En god overgang til skolen handler også om, at børnenes forældre er klædt på til det nye, der skal ske i barnets liv. Derfor gør man flere steder meget ud af at informere forældrene både om barnets skole og om skolegang i al almindelighed, men også om de forventninger, der stilles til forældre til skolebørn. Det kan være, at forældrene skal hjælpe børnene til at opleve, at de er gode til at gå i skole, ved at de hjælper dem med at møde til tiden og med at have styr på det praktiske. Det sker typisk på informationsmøder på skolen eller i daginstitutionen, alternativt i en forældrejce. Nogle steder går man meget konkret til værks og viser forældrene indholdet af en skoletaske, en gymnastiktaske og et penalhus for at forberede dem på deres børns skolegang.

9

Brug af artefakter

Det kan give børnene en oplevelse af genkendelighed og sammenhæng, hvis de bringer artefakter – genstande – med fra børnehave eller SFO over i skolen. Det kan hjælpe dem til at vise, hvem de er. Det kan fx være en kuffert med fotos, tegninger eller andet, som børnene præsenterer for hinanden eller på anden måde arbejder videre med i skolen eller SFO'en. Det kan også være noget fysisk, børnene har lavet på skolen, mens de stadig gik i børnehave, som er hængt op, når de starter i skolen.

10

Gentagelse af aktiviteter

Det kan skabe kontinuitet for børnene, hvis børnehave, SFO og skole har de samme aktiviteter – som at spille det samme spil, høre den samme historie eller synge den samme sang. Det kan give børnene en oplevelse af, at der, midt i alt det nye, er noget, som de allerede er fortrolige med. Derfor laver nogle en fælles kanon, der beskriver, hvad børnene skal præsenteres for i daginstitutionen og skal møde igen i skolen og i SFO'en, fx når man udarbejder det fælles pædagogiske grundlag.

11

Kontakt med børnehaven efter skolestart

Når børnene starter i SFO og skole, siger de samtidig farvel til børnehaven, og den afsked betragter flere kommuner som en vigtig proces. Derfor har nogle kommuner aktiviteter for børnene, hvor de bevarer kontakten med børnehaven, efter at de er startet i skole. Fx besøger nogle nye skolebørn den gamle daginstitution lige inden efterårsferien, eller de deltager i børnehavebørnenes overgangsaktiviteter, nu i rollen som dem, der fortæller om skolen. Et andet eksempel er at bytte børn, så børnehaveklassebørnene besøger deres tidligere daginstitution, imens børnehavebørnene besøger skolen og SFO'en. I de daginstitutioner, hvor pædagogerne deltager i skolens praksis i forbindelse med overgangen, vil børnehaveklassebørnene vedligeholde kontakten til deres tidligere pædagoger i en periode og møde dem igen, når de hvert år opholder sig på skolen eller i SFO'en.

12

Politikker, rammer og organisering

I nogle kommuner arbejder man på at skabe de bedst mulige rammer på et mere overordnet niveau, fx ved at børne- og ungepolitikken specifikt adresserer overgangene, eller når kommunen organiserer og skaber procedurer for overgangene. Ét eksempel kan være en drejebog for, hvilke møder der skal afholdes, og hvem der skal deltage, et overleveringsark og en vejledning til overleveringssamtalen. Et andet eksempel kan være en decentral model, hvor det er op til hvert områdedistrikt at udarbejde en handleplan for brobygningsarbejdet. Kommunen kan også beslutte at organisere en skole og den eller de nærliggende daginstitutioner som et børnecenter med fælles økonomi og ledelse. En sådan struktur giver blandt andet mulighed for at skabe sammenhæng gennem kombinationsstillinger på tværs af daginstitution, SFO og skole.

PROJEKT I HOLBÆK KOMMUNE

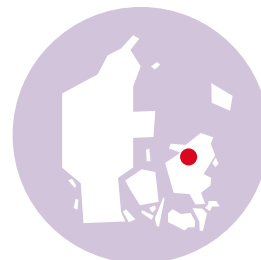
Sammenhæng og inklusion

HVAD GIK PROJEKTET UD PÅ?

I Holbæk Kommune (Isefjord-distriktet) har man arbejdet med at styrke børnenes overgang fra børnehave til skole gennem tre indsatser, som tilsammen skal skabe en bedre sammenhæng mellem børnehave og skole og sikre, at flere børn kan inkluderes, når de starter i skolen.

De tre indsatser er udvikling af **et fælles børne- og læringssyn**, som munder ud i et fælles skriftligt dokument, videreudvikling af en **udvekslingsordning**, hvor pædagoger fra ét af distriktets børne-

huse og Isefjordskolen deltager i hinandens praksis i tiden inden og efter skolestart, og **socialtræningsprogrammet Helteskolen**. Socialtræningsprogrammet Helteskolen er et program, hvor børn, der skal starte i skolen, sammen med deres pædagoger og skolepædagoger øver en metode, som giver det pædagogiske personale redskaber til at håndtere forskellige børns temperamenter og børnene flere handlemuligheder til at gebærde sig socialt.

HVAD VILLE KOMMUNEN OPNÅ?

Holbæk Kommune vil gerne skabe bedre trivsel og en højere grad af inklusion i børnehaveklasserne i Isefjord-distriktet. Kommunen oplever en del børn med en svag social baggrund, som skolerne har svært ved at inkludere, og som har det svært i forbindelse med skolestarten. Kommunen har siden 2012 haft en høj grad af samarbejde mellem børnehave, SFO

og skole for at gøre børn mere skoleparate, og her er erfaringen, at det var sværere at skabe en faglig og pædagogisk sammenhæng end sociale relationer børnene imellem og mellem fagpersonerne – og det er denne sammenhæng, kommunen vil forbedre med projektet.

HVAD ER ERFARINGERNE?

Indsatserne har ifølge indskolingslederen haft en betydning for de børn, der starter i skole. Hun vurderer, at der er færre børn, som reagerer voldsomt på overgangen, og at medarbejderne på skolen i mindre grad bliver overraskede, hvis det sker, fordi problematikken er kendt. Hun peger på børnenes gentagne besøg på skolen som en væsentlig del af forklaringen på den ændring, der er sket.

Medarbejderne i børnehave og skole peger også på, at deres samarbejde har fået bedre vilkår, fordi de har lært meget om hinandens praksis og oplever, at det er nemmere at tage kontakt til hinanden.

De resultater, der nævnes, skal formodentlig ses i lyset af det øgede samarbejde om overgange siden 2012, som dette projekt er en del af.

Et fælles børne- og læringssyn

I forbindelse med projektet er der udarbejdet et dokument, der beskriver det fælles børne- og læringssyn, som medarbejderne fra børnehaverne og børnehaveklasseledere er nået frem til på dialogmøderne. Næste trin bliver, at det fælles læringssyn bliver udmøntet i praksis både i daginstitutionen og på skolen – og fx sætter aftryk i årsplanerne for de pædagogiske aktiviteter.

Projektlederen oplever, at processen om et fælles læringssyn har kastet nyt lys over og medført en ny forståelse af kulturforskellene mellem daginstitution og skole. Det er både forskellen på at arbejde med almene, bløde udviklingsmål i daginstitutionen og skolens mere hårde kundskabsmål og opdeling i fag og forskelle i struktur, hvor tiden i børnehaverne kan tage udgangspunkt i børnene på en anden måde end i skolen med timestruktur, Fælles Mål og et undervisningsmateriale.

Projektlederen vurderer, at medarbejderne har fået bedre forudsætninger for at skabe sammenhæng mellem børnehave og skole, fordi de kender til forskelle og ligheder i kulturerne og er blevet mere bevidste om, hvad de fremadrettet ønsker som fælles grundlag for deres praksis. Hun vurderer også, at børnehaverne i løbet af processen er blevet mere påvirkede af den måde, skolen arbejder på, hvor struktur, organisering og planlægning af dagen fylder meget, end skolen er blevet påvirket af det, der fylder meget i børnehaverne, fx børnenes medbestemmelse.

Udvekslingsordning

Udvekslingsordningen betegnes som en succes. Pædagogerne i skolen oplever ifølge projektlederen, at de pga. samarbejdet med børnehavepædagogen har fået flere

pædagogiske handlemuligheder. De ved mere om, hvad der skal til for at få et godt forløb med det enkelte barn og etablere en positiv kontakt til forældrene. Det kan være med til at give barnet en bedre positionering i det nye fællesskab.

Udvekslingsordningen betyder ifølge projektlederen også, at forældrene får mulighed for at få besvaret nogle spørgsmål om skolen af de pædagoger, som de kender fra børnehaven, og at pædagogerne i børnehaven bedre er i stand til at se, om der er nogle grundlæggende ting ved skolen, som forældrene ikke har forstået, og som de skal have forklaret. På den måde kan de hjælpe de resurssvage forældre bedre på vej, fordi de har viden om skolen.

Det har også betydning, at skolepædagogen danner relationer til børnene og deres forældre. Medarbejderne i børnehave og skole peger på, at skolepædagogen kan nå at vende eventuelle problematikker med forældrene, når hun besøger børnehaven, og det giver tryk for forældrene, at de ved, at der er én, de kan tale med på skolen, som kender deres barn.

Socialtræningsprogrammet Helteskolen

Helteskolen er et særligt socialtræningsprogram, hvor der sigtes mod at gøre børn klar til at starte i skole, blandt andet ved at give børnene flere handlemuligheder, når de skal gebærde sig socialt.

Programmet får positive ord med på vejen. Medarbejderne oplever, at metoden, hvor der arbejdes med de fire helte-dyr (abe, sommerfugl, tiger og elefant), som hver repræsenterer et temperament eller en følelse, er et godt redskab i forbindelse med kommunikationen med børnene. Fx har man arbejdet med at være "den skøre abe" for at give nogle børn modet til en motorisk udfordrende aktivitet. Helte-dyrene er også blevet brugt uden for træningen til at tale med børnene om, at de er "aber lige nu og måske skulle prøve at være elefanten". Medarbejdere oplever, at heltetræningen har givet dem og børnene et sprog, som kan hjælpe børnene med at regulere sig selv.

For at skabe sammenhæng kunne medarbejderne godt have ønsket sig, at børnehaveklasselederne også havde deltaget, så de kunne videreføre principperne i forbindelse med kommunikationen med børnene.

Det bliver betegnet som positivt, at heltetræningen er foregået på skolen, da det har givet børnene en mulighed for at lære de nye fysiske rammer at kende, og de har fået en positiv oplevelse af at være på skolen.

Intensiverede overdragelsesforløb for udsatte børn

HVAD GIK PROJEKTET UD PÅ?

I Gladsaxe Kommune ville man systematisere og strukturere overgangen fra børnehave til skole for en særlig gruppe af udsatte børn – de såkaldte gråzonebørn, som ikke er visiteret til en særlig indsats, men som fagpersonerne har været særligt opmærksomme på. Kommunen har erfaring, at der er risiko for, at nyttig viden og erfaringer om denne børnegruppe ikke bliver givet videre til eller benyttet i SFO'en og på skolen, og at forældrene ikke bliver inddraget nok i, hvordan de kan være med til at understøtte en god skolestart.

Til formålet blev der etableret et **tværfagligt udviklingsforum** med repræsentanter for børnehave og skole fra ét af områdedistrikterne i kommunen og PPR, som skulle udvikle **et overdragelsesforløb** med procedurer og konkrete værktøjer i samarbejde med et konsulentfirma. Som input til processen blev der gennemført interviews med forældre.

Overdragelsesforløbet er blevet afprøvet i et områdedistrikt med en skole og tre børnehuse. Efter endt evaluering er forløbet blevet justeret og skal herefter forankres i de øvrige områdedistrikter i kommunen.

HVAD VILLE KOMMUNEN OPNÅ?

Formålet med projektet var at styrke arbejdet med overgangen fra børnehave til skole for gråzonebørnene via et koordineret tværfagligt samarbejde med inddragelse af forældrene.

HVAD ER ERFARINGERNE?

I forbindelse med projektet blev der udviklet et materiale, som beskriver det overdragelsesforløb, som skulle afprøves for målgruppen i de udvalgte områdeinstitutioner. Materialet indeholder blandt andet en forløbsbeskrivelse, en beskrivelse af rolle- og ansvarsfordeling, et forældrebrev og skemaer til fx overlevering af viden, handleplan og evaluering.

Overdragelsesforløbet har givet en bedre overlevering, en bedre forældreinddragelse og en mere målrettet vejledning fra PPR i forbindelse med skolestarten, vurderer PPR-medarbejderne. Desuden vurderer medarbejderne i børnehaverne og på skolen, at der er skabt en opmærksomhed på at fokusere resurserne på de børn, der har særlige behov.

Et positivt resultat af processen er også, at fagpersonerne omkring børnene er blevet enige om, hvilken indsats der skal være, og hvem der har hvilke ansvarsområder i forbindelse med de konkrete overdragelsesforløb, vurderer PPR-medarbejderne. De oplever også, at kommunikationen mellem afdelingerne i forvaltningen er blevet bedre.

Det tværfaglige udviklingsforum

De medarbejdere fra børnehave og skole, som har siddet i det tværfaglige udviklingsforum, oplever forummet som en givende samarbejdsform, fordi det har givet dem mulighed for at drøfte udfordringerne i det tværfaglige samarbejde. Desuden har det været en platform for, at faggrupperne kunne afstemme forventninger og udveksle erfaringer og se på overgangen fra børnehave til skole fra forskellige perspektiver. At få forældrenes perspektiver opleves som særligt givende for processen – også for personalet i forvaltningen, der har fået indblik i, hvordan borgerne oplever den service, man tilbyder. Der var også læring i at skulle overskue, hvordan systemet omkring samarbejdet om børnene er sat sammen, og hvem der har ansvar for hvad.

Det tværfaglige forum har skabt et fælles sprog for, hvad faggrupperne hver især kan bidrage med for at skabe retning for arbejdet med gråzonebørnenes skolestart, vurderer PPR-medarbejderne. Medarbejderne i børnehaverne og på skolen oplever, at der er skabt en samhörighed, som har betydning for den sparring, man får i de fora, hvor man mødes.

Medarbejderne i børnehaverne og på skolen oplever, at de som en del af tværfaglige udviklingsforum har haft stor indflydelse på udviklingen af overdragelsesforløbet. Der bliver givet udtryk for, at det kan blive en udfordring at prioritere overdragelsesforløbet i de andre områdedistrikter, hvor man ikke føler ejerskab til modellen.

Overdragelsesforløbet

De medarbejdere i børnehaverne og på skolen, som har afprøvet overdragelsesforløbet, oplever det som professionelt at arbejde med et materiale, hvor man hele tiden ved, hvem der er tovholder, hvad næste skridt i processen er, og hvor man ved afslutningen af et møde har aftalt det næste mødetidspunkt. Materialet har givet en mere tydelig struktur for alle parter, og arbejdet med gråzonebørnene er blevet mere målrettet. Informationer, som før kunne gå tabt, bliver nu givet videre.

I PPR betegnes det som en landvinding, at det er lykkedes at koordinere de forskellige faglige perspektiver og udarbejde nogle rimeligt enkle handleplaner for børnene. Der tilbagestår dog stadig en udfordring med at gøre handleplanerne til et redskab i hverdagen for medarbejdergruppen.

Den indledende samtale mellem forældrene, daginstitutionspædagogen og den kommende børnehaveklasseleder, som er en del af det nye overdragelsesforløb for gråzonebørnene, vurderes af medarbejderne og indskolingslederen til at have stor betydning for relationen til forældrene. Samtalen er med til at etablere et samarbejdsforum, som kan skabe en bedre overgang for barnet, og som man kan trække på senere i skolen.

I forvaltningen er man opmærksom på at finde en balance med hensyn til, hvor stor gruppen af børn, som indgår i intensiverede overdragelsesforløb, skal være. Indskolingslederen giver udtryk for, at det er vigtigt at være bevidst om kriterierne for udvælgelsen af gråzonebørnene.

Overgangsmarkører som trædesten fra dagtilbud til skole

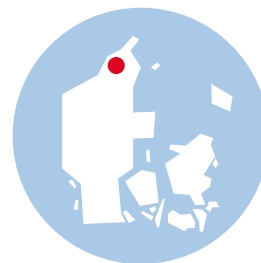
HVAD GIK PROJEKTET UD PÅ?

I Hjørring Kommune har man arbejdet med at udvikle en ny **praksis for overgange** i områdedistriktet Højene med udgangspunkt i kommunens strategi Fælles ansvar og de politisk vedtagne mål.

Projektet har haft fokus på at styrke relationerne mellem børn og voksne, inden de mødes på skolen, og på skoleparathed. Kommunen har desuden været optaget af at tage udgangspunkt i børnenes perspektiv på overgangen. Børneperspektivet er blandt andet blevet inddraget i arbejdet med såkaldte overgangsmarkører. Overgangsmarkører er genstande, materialer, aktiviteter og steder, som repræsenterer noget velkendt for børnene.

Den nye praksis for overgange i Højene blev udviklet af en tværgående ledergruppe (styregruppen) og en tværgående medarbejdergruppe (arbejdsgruppen). Kommunens mediedidaktiske vejleder var også involveret, blandt andet for at se på mulighederne for **brug af it**.

Udviklingen er foregået i samarbejde med eksterne konsulenter, som kom med input om overgangspædagogik og overgangsmarkørerne. Som en del af projektevalueringen udarbejdede konsulenterne en animationsfilm med børns fortællinger om overgangen.

HVAD VILLE KOMMUNEN OPNÅ?

Kommunen ville, via et styrket tværgående samarbejde, udvikle en overgangspraksis i Højene, som gør, at børn og forældre oplever en naturlig sammenhæng i forbindelse med overgangen fra børnehave til skole.

HVAD ER ERFARINGERNE?

Projektet har ifølge arbejdsgruppen været med til at udvikle et bedre og mere struktureret samarbejde på tværs i Højene og en afklaring af de indbyrdes forventninger. I den proces er der skabt en fælles holdning til, hvad det overordnede politiske mål om brobygning betyder i Højene, vurderer personalet i forvaltningen.

Samarbejdet har udmøntet sig i en række ændringer af praksis for overgange:

Ny praksis for overgange

Arbejdsgruppen har sammen med styregruppen blandt andet udviklet følgende materialer og aktiviteter:

Kanon

Der blev udarbejdet en kanon, så de børn, der starter i skole, har været igennem de samme sange, historier, bøger og spil, som tages op igen i børnehaveklassen. Selvom det har skabt en genkendelighed for børnene, oplever arbejdsgruppen også, at nogle børn giver udtryk for, at de bliver trætte af at høre de samme historier.

Besøg

Der blev gennemført to besøg, hvor de kommende klassekammerater mødte hinanden og deres børnehaveklasseleder.

Ved det ene besøg besøgte de kommende skolebørn skolen og deres kommende klassekammerater og hængte dette års overgangsmarkør, Skyen, op i alrummet og fik deres første skolebog.

Ved det andet besøg besøgte den kommende børnehaveklasseleder børnehaverne, hvor storbørnsgruppen viste rundt, og der blev taget gruppefoto. Arbejdsgruppen oplever, at besøget var med til at styrke relationen til den kommende børnehaveklasseleder.

Vendespil

Der blev også lavet et vendespil med billeder og navne på de børn, der skulle starte i skolen, og børnehaveklasselederne, som blev spillet i børnehaverne.

Skema om børnene

Der blev afleveret et såkaldt hvem-er-jeg-skema til skolen, hvor børnene fortalte pædagogen, hvad der skulle stå. Det indeholdt fx barnets forventninger til at gå i skole.

Forældrerejse

Til brug for det kommende skoleår blev der udarbejdet en forældrerejse, som blandt andet beskriver, hvad forældre og professionelle kan gøre for, at barnet bliver klar til skole.

Brug af it

I forbindelse med projektet er der etableret to it-platformer – én til samarbejdet mellem medarbejderne i den tværgående gruppe og én til børnene.

På it-plattformen til børnene er der lagt små film, så børnehavebørnene kan se, hvordan det er at gå på skolen, og skolebørnene kan se, hvordan det var i deres tidligere daginstitution. Fra skolen blev der vist klip af en samling, en undervisningstime, en frokost og legepladsen. Ved fremvisning af filmen om samlingen gav en pige, som ikke glædede sig til at komme i skole, udtryk for, at hun ikke var bange for at starte i skole mere, fordi det var ligesom, når de holder samling i børnehaven.

Der blev også lagt en videooptagelse af besøget, hvor man kan se børnene hænge Skyen op med deres kommende klassekammerater og et gruppefoto af børnene sammen med deres kommende børnehaveklasseleder fra besøget i børnehaven.

Børnehavebørnene fik også mulighed for at facetime med deres kommende klassekammerater.

PROJEKT I ODSHERRED KOMMUNE

Styrkede overgange mellem dagtilbud og skole

HVAD GIK PROJEKTET UD PÅ?

I Odsherred Kommune ville man **udvikle samarbejdet** mellem pædagoger og lærere på både et relationelt og et organisatorisk niveau og styrke et systematisk samarbejde om overgange som grundlag for udvikling af en fælles overgangspædagogik i de enkelte områdedistrikter.

Kommunen lod det være op til områdedistrikterne at udvikle deres eget **lokale projekt**, men stillede krav om, at de som

en del af det skulle arbejde med **tre fælles indsatser**: gensidige besøg mellem børnehave og skole, dialogbaserede forældremøder samt brug af iPad til kommunikation mellem børnehavebørn og børnehaveklasseelever om skolen.

Udviklingen af det lokale projekt blev understøttet af blandt andet en workshop om overgangspædagogik, som havde fokus på børnenes perspektiv.

HVAD VILLE KOMMUNEN OPNÅ?

Formålet med projektet var at understøtte og udvikle børnenes motivation for og nysgerrighed efter læring (skoleparathed), styrke overgangene for udsatte børn og i højere grad inddrage forældrene.

Desuden ønskede kommunen at genetablere en god overgangspraksis, som man oplevede, var gået lidt i opløsning i forbindelse med skolereformen og en strukturændring i kommunen.

HVAD ER ERFARINGERNE?

Udvikling af samarbejdet

Det primære resultat af projektet er ifølge personalet i forvaltningen en udvikling af samarbejdet i områdedistrikterne.

Samarbejdet er dog ikke omsat til en egentlig overgangspædagogik inden for projektperioden, vurderer personalet i forvaltningen. Områdedistrikterne er blevet mere bevidste om deres samarbejdsrelationer, deres logistiske muligheder, og hvad de ønsker fremover. En skoleafdelingsleder i ét af områdedistrikterne oplever, at det har givet en større faglig forståelse mellem lærere og pædagoger, at de har talt sammen indbyrdes og set hinandens verdener i forbindelse med besøgene.

En medarbejder på en skole oplever, at indsatsen i projektet har givet en helt anden ro, fordi børnene har haft en blødere overgang til børnehaveklassen.

Det lokale projekt

Indsatserne i de lokale projekter har blandt andet gået ud på at forberede børnene til skolens struktur.

I et af områdedistrikterne er børnehaverne blevet mere opmærksomme på at gøre børnene parate til den nye struktur i skolen, oplever en skoleafdelingsleder. Hun oplever også, at man har mere fokus på at inkludere børn i de strukturerede fælles aktiviteter i børnehaven – fx ved at gøre aktiviteten kortere, så alle børn kan deltage og dermed får mulighed for at forberede sig på den type aktiviteter i skolen.

Man har også haft fokus på skoleforberedelse i en SFO. Her har man i maj-juni afholdt et undervisningsforløb om formiddagen for de kommende skolebørn, hvor de har haft et skema ligesom i skolen for at forberede dem på skolelivets rytme.

Tre fælles indsatser

Alle områdedistrikterne i kommunen har i projektperioden arbejdet med de tre fælles indsatser, som var gensidige

besøg, dialogbaserede forældremøder og kommunikation mellem børnehavebørn og børnehaveklasseelever via iPad.

Kommunikation med iPad var den aktivitet, der var nyest for medarbejderne. Aktiviteten var forbundet med en del tekniske og praktiske udfordringer. Nogle udviklede andre løsninger, end der var lagt op til i vejledningen, fx at børnene brugte iPad'en til at tage billeder med ved en rundvisning på skolen. I forvaltningen er man blevet opmærksom på at beskrive metoderne og deres formål på en måde, som giver mulighed for lokal tilpasning.

I de områdedistrikter, hvor metoden blev brugt, som der var lagt op til i vejledningen, stillede børnehavebørnene spørgsmål til børnehaveklasseeleverne om skolen, fx om, hvad der skal være i et penaltur, hvad en skolebog er, om man lærer at læse, om man skal sidde stille, om man skal spise al sin mad, om man må gå på toilettet, og om der er mange lektier.

På én af skolerne blev iPad-optagelserne klippet sammen til en film, som blev vist på det dialogbaserede forældremøde. Det oplevede medarbejderne, var med til at skabe en god kemi mellem forældrene.

Projektet fremover

I forvaltningen ser man projektet som en eksperimenterende fase, der giver mulighed for, at man nu kan bygge videre på nogle erfaringer og udvikle en egentlig overgangspædagogik og en procedure for overgange i kommunen.

Forvaltningen vil gerne skabe en kulturændring, hvor man i højere grad er opmærksom på børnenes behov frem for på, hvad børnene skal kunne. Man vil også gerne ændre på, hvad man betegner som stereotype forestillinger om skolen, som præger aktiviteterne med de kommende skolebørn i nogle af børnehaverne.

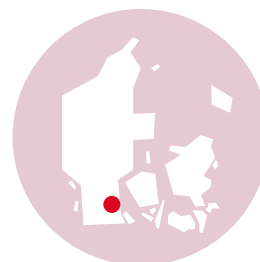
PROJEKT I AABENRAA KOMMUNE

Fokus på skoleudsættelse

HVAD GIK PROJEKTET UD PÅ?

I Aabenraa Kommune har man lavet en analyse af og en plan for udvikling af praksis for **skoleudsættelse**. Der er også udarbejdet et fælles grundlag for forståelsen af **skoleparathed** og etableret en **projekt-gruppe**, som skulle understøtte udvikling af overgangspraksis, herunder for udsatte

børn, i de områdedistrikter, som ansøgte om at være med i projektgruppen. Desuden har der været et par oplæg om overgangspædagogik og betydningen af alder ved skolestart for dagtilbuds- og skole-området i kommunen.

HVAD VILLE KOMMUNEN OPNÅ?

Kommunen ville gerne udvikle sin praksis for skoleudsættelse. Baggrunden for at sætte fokus på skoleudsættelse er, at kommunen har langt flere skoleudsættelser end landsgennemsnittet. Desuden har de forskellige skoledistrikter og børnehaver meget forskellige kriterier for skoleudsættelse, og der mangler, oplever man i kommunen, sigt punkter for arbejdet med de kommende skolebørn og de børn, der har fået skoleudsættelse.

Det andet område, kommunen gerne ville udvikle, er det tværgående samarbejde, som man oplever, varierer med hensyn til kvalitet, fx med hensyn til, hvor meget børnehaverne og skolerne ved om indhold og muligheder i hinandens læringsarenaer.

Arbejdet med de to områder tænkes på sigt at få betydning for børnenes trivsel og læring i skolen og for andelen af unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse.

HVAD ER ERFARINGERNE?

Skoleudsættelse

Analysen af skoleudsættelser i kommunen bekræftede forvaltningens antagelse om, at der var store forskelle i kvaliteten af det materiale, som skulle være grundlag for beslutningen om skoleudsættelse, og som kunne være en del af forklaringen på de mange skoleudsættelser.

I forbindelse med projektet er der sket et fald i antallet af skoleudsættelser på omkring en tredjedel. Personalet i forvaltningen vurderer, at faldet er sket, fordi man i områdedistrikterne lige har vendt en ekstra gang, om det var det rigtige. Personalet peger også på betydningen af, at kommunen har haft fokus på det store antal skoleudsættelser og på, om indsatsen i børnehaven for at undgå skoleudsættelse har været tilstrækkelig.

Det har som en del af projektet været et diskussionsemne, om det var et mål i sig selv at nedbringe antallet af skoleudsættelser, eller om det var den gode faglige vurdering, der var i centrum.

En arbejdsgruppe med ledere fra daginstitution og skole samt en repræsentant for PPR har formuleret en procedure for samarbejdet i forbindelse med skoleudsættelse. Her indgår, at børnehaverne beskriver, hvordan de har arbejdet med det pågældende barn op til beslutningen om en skoleudsættelse, og hvordan de vil arbejde efterfølgende for at gøre barnet skoleparat til næste år. Børnehaverne inddrages som noget nyt i opfølgningen på overgangen for børn med særlige behov.

Forvaltningen har som en del af projektet lagt op til, at PPR blev inddraget i flere sammenhænge. Det har medvirket til, at PPR i dette skoleår var involveret i flere

skoleudsættelser end tidligere, samt til, at der i proceduren for skoleudsættelse lægges op til, at PPR fremover skal involveres, hver gang en skoleudsættelse overvejes.

Skoleparathed

Arbejdsgruppen, som formulerede proceduren for samarbejde om skoleudsættelse, formulerede også et fælles grundlag for forståelsen af skoleparathed.

I forbindelse med projektet er der ifølge personalet i forvaltningen skabt en øget opmærksomhed på, at det ikke kun er børnene, der skal være skoleparate, men også skolen, der skal være børneparat.

Projektgruppen

Omkring halvdelen af skolerne og to tredjedele af børnehaverne i kommunen deltog i projektgruppen om udvikling af overgangsaktiviteter. Overgangsaktiviteterne var forskellige i de forskellige områdedistrikter, men havde alle fokus på at skabe en tættere forbindelse mellem læringsarenaerne i børnehave og skole.

Lederne nævnte nogle eksempler på nye tiltag, fx en ordning med besøgsvenner, hvor børnehavebørnene får en ven i skolen, et kursus, hvor en matematiklærer gennemgår forskellige lege- og matematikøvelser for pædagogerne, og et forældremøde med fokus på at give et bedre indtryk af skolens hverdag, og hvordan skole er i dag.

Den røde tråd

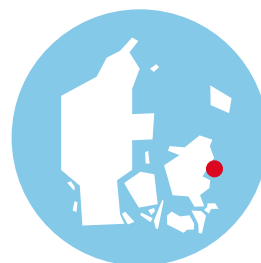

HVAD GIK PROJEKTET UD PÅ?

Dragør Kommunes projekt har haft fokus på at udvikle en **fælles grundfaglighed** for pædagoger og lærere, som er målrettet overgangen fra børnehave til skole. En del af grundfagligheden skulle gå ud på, at **børn hjælper børn** i forbindelse med overgangen. Indsatsen bestod af kompetenceudvikling og en samskabende proces

for medarbejderne – med inddragelse af forældre og ledere – hvor **grundfagligheden omsættes til praksis**.

Indsatsen blev gennemført i samarbejde med et konsulentfirma.

HVAD VILLE KOMMUNEN OPNÅ?

Formålet med den fælles grundfaglighed er at skabe helhed og sammenhæng for børnene og udvikle deres robusthed (resiliens), så de er bedre rustet i overgangen fra børnehave til skole.

HVAD ER ERFARINGERNE?

Fælles grundfaglighed

Der er i forbindelse med projektet udviklet en fælles grundfaglighed for pædagoger og lærere, som kommer til at indgå i en drejebog for overgange i kommunen. Grundfagligheden består af fire principper: fælles grundfaglighed, fælles sprog, fælles didaktik, og børn hjælper børn.

I processen med hensyn til grundfagligheden er der ifølge konsulenterne sket ændringer i medarbejdernes sprog om overgange. Skoleparathedsbegrebet er forsvundet til fordel for en optagethed af, hvilke udviklingsbetingelser der skal være til stede, for at børnene får en god overgang og et godt og lærerigt liv i de nye rammer.

En daginstitutionsleder oplever, at projektet har gjort samarbejdet med skolen og SFO'en mere fagligt, og at medarbejderne har fundet frem til et fælles tredje. Pædagogerne i daginstitutionen har desuden fået lidt mere fokus på, at aktiviteterne med børnene også skal hænge sammen med det, de kommer til at lave i skolen.

I det samarbejde, som er udviklet på tværs, har pædagogerne på skolen ifølge konsulenterne opnået en styrket faglig position, både med hensyn til deres rolle i SFO'en og i forbindelse med undervisningen på skolen. Samarbejdsprocessen har især været udfordrende for børnehaveklasselederne, som har skullet forholde sig til, hvad der gik forud for deres praksis.

Børn hjælper børn

Arbejdet med, at børn hjælper børn, har udmøntet sig i en praksis, hvor de kommende skolebørn får en venskabsven i børnehaveklassen. Venskabsvennerne bliver forberedt på, at de skal tage imod de nye elever og hjælpe dem med at orientere sig på skolen. Relationen mellem de nye elever etableres inden skolestarten i forbindelse med overgangsaktiviteterne. Børn hjælper børn betegnes af dagtilbudschefen som den vigtigste del af projektet.

Grundfagligheden omsat til praksis

Her er to eksempler på, hvordan grundfagligheden er omsat til praksis.

I et af områdedistrikterne har man udviklet en praksis, hvor man i forbindelse med børnehavernes besøg nu kun har fokus på SFO'en, som er det, børnene i første omgang skifter til, og lader SFO'en sørge for det næste skift til skolen.

I et andet områdedistrikt igangsatte man et fagligt forløb om bogen Vitello, som starter i børnehaven og fortsætter i SFO'en og på skolen. Børnehaven har i den forbindelse gennemført aktiviteter med børnene, som kan forberede børnene på, at de i 1. klasse skal arbejde med personkarakteristik. En daginstitutionsleder fremhæver det som vigtigt, at det samme forløb kun gentages et par gange, så man fortsat skal gøre sig faglige overvejelser sammen med de andre faggrupper.

PROJEKT I HJØRRING KOMMUNE

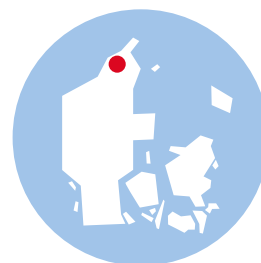
En glad skolestart

HVAD GIK PROJEKTET UD PÅ?

I Hjørring Kommune ville man gerne udvikle et **tættere samarbejde** mellem skolen, daginstitutionen og forældrene i et specifikt områdedistrikt (Lendum). Det tættere samarbejde skulle være en optakt til, at kommunen ville etablere et såkaldt børnecenter med fælles økonomi og ledelse. Samarbejdet havde fokus på at afprøve nye og styrke allerede kendte **praksisser for børnenes overgang**.

Der blev gennemført to aktiviteter med en ekstern konsulent: et fagligt forløb for medarbejderne, som skulle understøtte et fælles pædagogisk værdigrundlag med fokus på børnenes perspektiv, samt et forældremøde, som skulle understøtte **samarbejdet med forældrene**.

Som en del af projektet blev der oprettet en stilling som **brobygningspædagog**, som har timer i både børnehave og SFO og på skolen.

HVAD VILLE KOMMUNEN OPNÅ?

Formålet med indsatsen var, via et formaliseret samarbejde, at sikre optimale udviklingsmuligheder for børnene, herunder en målrettet indsats rettet mod

børn med særlige behov. Hensigten var samtidig at skabe et attraktivt tilbud, som på sigt kan fastholde børnefamilierne i området og fremme tilflytningen.

HVAD ER ERFARINGERNE?

Ledelse og medarbejdere oplever, at dette års overgang har været særligt vellykket pga. indsatsen. Indtrykket er, at børnene har været parate til at komme i skole og har været deltagende i skolens aktiviteter. Forældrene har også givet positive tilbagemeldinger.

Det tættere samarbejde

Medarbejderne oplever, at det kendskab, de har fået til hinanden i forbindelse med projektet, har positiv indflydelse på børnene. Det tilskrives blandt andet, at når børnene kan se, at medarbejderne kender hinanden godt, får de oplevelsen af, at de kendte voksne siger, at de nye voksne, som børnene skal lære at kende, er OK.

Ledelsen oplever, at pædagogerne er bedre til at samarbejde på tværs end lærerne. Det hænger ifølge ledelsen sammen med, dels at pædagogerne er vant til at samarbejde om en fælles opgave, dels at de som en del af deres arbejde er opmærksomme på det, børnene skal videre til, hvor lærerne ikke nødvendigvis er opmærksomme på, hvad børnene har været igennem, inden de starter i skole.

Praksisser for børnenes overgang

Inden sommerferien opholdt børnene sig både i børnehaven og på skolen. Denne del af projektet vurderes af medarbejderne som den vigtigste årsag til, at børnene fik en god overgang til skolen.

Medarbejderne har arbejdet med to forløb, som bygger bro mellem børnehaven og skole.

Det ene er et forløb om eventyret Bønnestagen, hvor medarbejderne har lavet aktiviteter med børnene i både børnehaven og børnehaveklassen og efter planen skal fortsætte med det i 1. klasse.

I det andet forløb interviewede børnehavens pædagoger børnene om, hvordan de troede, det var at gå i skole, og om der var noget, de ville komme til at savne i børnehaven. Herefter blev der lavet en mappe med billeder af det, de ville komme til at savne. Mappen fulgte med over i skolen og blev taget frem i forbindelse med en aktivitet i børnehaveklassen. Medarbejderne oplevede, at de to såkaldte fokusbørn var blandt dem, som var optaget af billederne i deres mappe.

Medarbejderne har udarbejdet indsats teorier – skabeloner med succesmål, aktiviteter, antagelser og evaluering – for de forskellige aktiviteter. De har også udarbejdet indsats teorier for det indbyrdes samarbejde, forældresamarbejdet og arbejdet med konkrete børn i overgangen. Indsats teorierne opleves som et godt redskab til at gøre sig overvejelser over det, de beslutter sig for at gøre, men også et redskab, der kræver forberedelsestid.

Samarbejdet med forældrene

Projektet har gjort ledelsen mere bevidst om at stille krav til forældrene og forpligte dem på et samarbejde, så de ikke opfatter barnets skolegang udelukkende som en service, skolen leverer, men får en bevidsthed om deres egen rolle i forbindelse med samarbejdet.

På forældremødet, hvor den eksterne konsulent deltog, var der blandt andet fokus på at være bevidst om, hvilke historier forældre fortæller til deres barn om det at gå i skole.

I ledelsen ser man status- og udviklingssamtalerne med forældrene i daginstitutionen som det første skridt til et forpligtende samarbejde.

Brobygningspædagogen

Ordningen med en brobygningspædagog tillægges stor betydning for overgangen, omend en del af betydningen tilskrives den konkrete medarbejders kompetencer.

En brobygningspædagog, som har timer både i børnehaven, i SFO'en og på skolen, kan hjælpe det enkelte barn i forbindelse med overgangen og videregive informationer om barnet til de nye medarbejdere. Brobygningspædagogen kan også, ved at agere i alle tre kulturer, være med til at skabe sammenhæng og udfordre kulturen det enkelte sted.

Det har ifølge medarbejderne haft stor betydning, at brobygningspædagogen har haft åbne- og lukkevagter i børnehaven, så hun har lært forældrene til de kommende skolebørn at kende.

Ledelsen vurderer, at den levende overlevering af brobygningspædagogen kan erstatte det formelle overleveringsmøde – på nær i de tilfælde, som involverer PPR.

Mere om metoden

I dette afsnit beskrives metoden bag erfaringsopsamlingen mere detaljeret.

Dataindsamling

Erfaringsopsamlingen om de syv projekter bygger på 42 interview, som er gennemført i to omgange: 21 interview ved projektstart og 21 interview ved afslutningen af projektperioden. Interviewene er hovedsageligt fokus-gruppeinterviews, dog er nogle gennemført som dobbelt- eller enkeltinterviews, hvor der var afbud, eller hvor de relevante interviewpersoner udgjorde en mindre gruppe. Interviewene er blevet gennemført med henholdsvis forvaltning, ledere og medarbejdere samt i et enkelt tilfælde med PPR. Under interviewene med ledere og medarbejdere har der, så vidt muligt, været repræsentanter for både dagtilbud, SFO og skole. I forbindelse med projekter med en ekstern samarbejdspartner deltog konsulentfirmaet i interviewet med forvaltningen. Interviewene blev gennemført med en semistruktureret interviewguide, som i første interviewrunde var fokuseret på den daværende praksis med overgange inden projektet, og som i anden interviewrunde var fokuseret på resultater fra og erfaringer med indsatsen. Interviewene er transskriberet.

Analyse

Kapitlet om de 12 måder at arbejde med overgange på bygger på en systematisk analyse af de første 21 interviews. Analysen blev gennemført via en række

kategorier, der beskriver forskellige måder at arbejde med overgange på. Kategorierne blev fastlagt på baggrund af læsning af interviewene fra to af projekterne og efterfølgende brugt til en tematisk kodning af interviewene fra de næste fire projekter. Interviewene fra det sidste projekt blev alene gennemlæst for at finde indhold, som ikke var beskrevet i de øvrige interviews.

De syv kapitler om projekterne bygger på en casestudiemetode, hvor der for hvert projekt er uddraget resultater og erfaringer på baggrund af de tre interviews om projektet fra anden interviewrunde. I forbindelse med analysen af det enkelte projekt har der været fokus på at fremhæve de erfaringer, som er relevante at formidle til inspiration for andre. Kapitlerne handler om projekterne i den periode, midlerne fra ministeriet er blevet anvendt. Flere af projekterne er under udvikling og fortsætter efter ministeriets projektperiode.

Bag publikationen

Erfaringsopsamlingen er gennemført af specialkonsulent Andreas Hougaard, som har stået for dataindsamling og udarbejdelse af publikationen.

Styrkede overgange

© 2016 Danmarks Evalueringsinstitut

Design

BGRAPHIC

Foto

Mette Bendixsen, Søren Svendsen,
Kamilla Bryndum, Scanpix, Colourbox

Tryk

Rosendahls

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er trykt i begrænset oplag
og udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN: 978-87-7958-986-5

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.